

MÄRGUSÕNA **MATTEUSE PÄÄSUKESED**

Arnold A. Matteusele pühendatud skvääri arhitektuurivõistlus
RH viitenumber 183941

SELETUSKIRJA SISUKORD:

Idee kujunemine	3
Linnaehituslik analüüs	3
Kontseptsioon	3
Linnakujundusliku idee kirjeldus	3
Taara pst tüüplahendus ja viitamine Matteuse töödele	4
Inventari perekond	4

IDEE KUJUNEMINE

.. ehk kuidas on omavahel seotud Matteus, pääsukesed ning Tähtvere

Arnold Matteus on enda kohta rääkinud: *“Pärast räästa alt maha kukkunud pääsukese pesa uurimist punusin minagi oma konstruktsioonidesse heina- ja ölekõrsi ning puupilpaid, et need ehitused tugevamad saaksid. Alles paarkümmend aastat hiljem, üliõpilasena, sain teada, et mu esimeseks õpetajaks ehituskunstis oli mu lemmiklind - pääsuke”* (Tartu - minu linn. Arhitekt Arnold Matteuse mälestusi. Tartu Linnamuuseum 2008)

Ehituskunsti keerukusest võlutud Matteus läks oma ametit õppima Karlsruhe, Saksamaale. Peale õpinguid alustas ta tööd Tartu linnaarhitektina. Tähtvere linnaosa planeeringu koostamisel võttis ta eeskujuks armsaks saanud Karlsruhe kaarjate tänavatega linnaplaani. Kas meelega või kogemata, aga Tähtvere tänavatest moodustub linnukese jalajälg. Kuna pääsukesed on Matteust läbi tema elu saatnud, siis võib vaid oletada, et praegu jälgib ta Tartu tegemisi ise linnulennult, justnagu pääsuke.

LINNAEHITUSLIK ANALÜÜS

Tähtvere, Keslinna ja Vaksali linnaosade piiril on tagasihoidlik tänavatega piiratud kolmnurkne haljak. Selle peamine funktsioon on läbikäiguala. Tihedat kasutust leiab keset platsi olev üksik kiikpink - ilmselgelt oleks istumiskohti juurde vaja. Aastakümneid tagasi rajatud haljastus vajab hädasti uuenduskuuri. Ka Taara puiestee keskel kulgev tammeallee näeb räsitud välja. Ühesuunalised Taara pst sõidurajad mõlemal pool alleed ärgitavad sõidukijuhte kiirendama.

KONTSEPTSIOON

Matteuse skväär on kujundatud atraktiivseks vaba aja veetmise kohaks. Keskne suur plats võimaldab korraldada kohtumisi, välikoosolekuid, infotunde, tähistada koos teiste linnaosa inimestega erinevaid sündmusi, viia läbi linnaosa päevi jne. Plats on ümbritsetud haljastusega, mis vähendab mürafooni, pakub silmailu ning raamib skvääri konkreetseks väliruumiks. Haljastusse on jäetud läbipääsukoridorid, et võimaldada otsepõikeid soovitud sihtkohta. Skvääril lendlevad pääsukesed on vaadeldavad juba eemalt. Ümbritsevatel sõiduteedel on mürafooni vähendamiseks ning jalakäijate turvalisuse tõstmiseks rakendatud liikluse rahustamise meetmeid.

LINNAKUJUNDUSLIKU IDEE KIRJELDUS

Matteuse skväär on "sissepääsuks" Tähtvere linnaossa, samas ka mälestuseks Tartu linna kauaaegsele arhitektile Arnolt Matteusele. Ideelahendus on kantud pildist, kus Matteuse töölaual on mõned joonised lohakalt üksteise peal. Kõige pealmine neist on Tähtvere linnaosa ehitamiskava aastast 1929 (Matteus on Tähtvere planeeringu autor). Joonise kirjanurgas on Matteuse sünniaastad jm oluline info tema kohta. Joonise materjaliks on betoon, milles teraslehtedega joonistuvad detailid. Alumised joonised väljenduvad katendilistes erinevustes (betoonkivi, kruus) ning haljastuses (väljaku keskosas kõrrelised,

Matteuse pääsukesed

väljaspool põõsad). Tasapinnalisele väljakule pääseb igast suunast. Haljasalade vahele on jäetud käiguteed otsepõigete tegemiseks.

Pääsukesed lendlevad 2,5-3 m kõrgusel joonise kohal. Nad sümboliseerivad enda kaudset rolli Tähtvere linnaosa kujunemisel. Samas sümboliseerivad nad ka Matteust ennast, kes vaatab nüüd linnulennult Tartu kasvamist ja ehitamist pealt. Üheksa erinevas poosis ca 1,5-2 m läbimõõduga teraslehtedest laserlõikusega vormitud pääsukest on kinnitatud maasse metallvarrastega. Ühte pääsukest toetab mitu varrast.

TAARA PST TÜÜPLAHENDUS JA VIITAMINE MATTEUSE TÖÖDELE

Taara pst tuleb lahendada terviklikult kogu tänava ulatuses kuni Hiie tänavani välja. Alleevaheline kergliiklustee on kaetud kolmnurksete betoonplaatidega. Kui tänava äärde jääb mõni Matteuse projekteeritud hoone, on ühe plaadi asemel metallist infoplaat hoone andmetega.

Kõik Taara pst ristmikud on tõstetud jalakäija tasapinnale, et rahustada liiklust ning tõsta jalakäijate turvalisust. Alternatiivse võimalusena saab nt Tähtvere linnaosa päevadel kasutada tekkinud platse väiksemate ürituste läbiviimiseks. Ristmikel on infoviidad ristuvatel tänavatel asuvate Matteuse projekteeritud hoonete kohta. Miks mitte ka kõrvaltänavatel kasutada vastavate hoonete ees markeerivaid infoplaate.

INVENTARI PEREKOND

Skvääri välimööbel (valgustid, pingid, prügikastid, jalgrattastatiivid, infoviidad ja infostend) on ühtse disainikeelega. Mööbli nurgeline vorm on kantud skvääri enda kolmnurksest kujust. Materjaliks on kasutatud painutatud teraslehte, mis on kaetud tumeda peegelkattega, sulandudes täielikult keskkonda.